

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ПАНЧЕВАЧКА СРПСКА ВИША ДЕВ. ШКОЛА.

Ова се година може назвати година женске славе, јер се у њој догодиле три значајне прославе. Просветна задруга Српкиња у Ст. Бечеју прославила је о Вел. Госпојини о. г. своју 25. годишњицу; српска виша девојачка школа у Новом Саду прославила је своју 25. годишњицу 8. (20.) јуна о. г., а 10. (22.) новембра о. г. прославила је четврти века свога опстанка и панчевачка српска правосл. виша девојач. школа.

Све три ове прославе, имају једну цел: да прикажу свету, колико смо културно одмакли.

Прославе су лепа појава, али их ипак многи не одобравају, многи опет омаловажавају, а многи чак и прецењују вредност њихову. Но ма како да се мисли о њима ипак се не може порећи, да оне немају свога културног знамења и значаја.

Док нисмо имали шта славити, нисмо имали ни шта показати ни шта приказати. Народи, који немају оваких прослава, немају ни културе, немају ни светског

имена, а немају ни поштовања ни оног угледа у друштву просвећених људи, што имају народи културни; и може се рећи, да народи без славе, да су то народи и без културе, без значаја, без историје. Народи без културних слава су као она слепа слова на банкнотама, која се преврћају а чија се вредност показује тек кад се изнесе на светлости.

Који су народи доспели, да славе 25 година свог културног рада на једној грани просвете ни се већ могу уврстити и увести у друштво културног света, у друштво илменишћег соја.

На том степену смо, ето, доспели и ми Срби, овом годином, кад смо дочекали, да славио оваке прославе на грани нашег женског подмлашка. Па то нас радује, то нас весели, то је оно, што нас на прагу новог века диже и узноси у душевном расположењу, јер смо доживели шаке шренушке, који се ретко догађају и међу већим и културнијим светом. Ми смо мали народ, па

смо, хвала Богу, доживели, да у једној години славио три културне славе само на једној просветној грани и то на оном рефем пољу, — на женском вишем образовању, јер све три ове чињенице радом и смером својим ходиле су путем вишег културног полета међу нашим женским нараштајем и стремали су народу за минуло четврти века знатан број образованијих, родољубљем и хришћанским врлинама прекаљених Српкиња, које ће тек у будућности да понесу плода у бољем, карактернијем и племенитијем нараштају.

Али у овим решцима свраћамо пажњу панчевачкој срп. вишој девојачкој школи, која је навршила 10. (22.) нов. о. г. четврти столећа свога плодног делања и позивамо народ, а особито женски пол, да се на граници прве четврти столећа, из живота шог просветног храма поклони свима онима, који су привредели што шог установи; и довикујемо:

Нека је слава наставницима шог завода, који су големе шруде залагали у шол културном послу, а највише нека је хвала уравнишељу њеном Јовану Поповићу, учитељици Кашци Петковићевој и учитељу певања Миши Топаловићу, који су пуних 25 година приносили жртве своје физичне и умне снаге за добро и напредак децице и школе те.

Нека је слава и хвала врсној панчевачкој општини и њеним родољубивим члановима и чланицама у патронашу исте школе, који су пошпомагали материјалном и моралном снагом раденике школске.

Нека је вечна хвала оним синовима те општине, који су своју зараду и тековину поклањали истом храму, како да му обезбеде живост и напредак.

Слава панчевачкој српској вишој девојачкој школи!

ПРВА СЛАНА.

Прва је слана пала,
Спржила моје цвеће.
Крај њег' сам сетно стала,
Уздах ми к' њему леће.

С' кривице моје страда
Зато ме тако боле...

Гор. Милановац.

И корих себе сада:
Зашто не снесох доле?

И боно изустих: рузмарине вिति!
Туга је за мѐ голема ова:
Нећу се више тобом поносити!
— Нема ништа од мојих сватова.

Јела М. Луњевица.

НА ПОМОЛУ НОВОГ ВЕКА.

Јесте ли кад гледале, моје миле Српкиње, тврду камениту стену, што се уздигла на пространој обали морекој? — Јесте ли гледале како страшна сила морска јури љутито к њој, — да је свали, да је разбије и у попор повуче?

Као са стеном том, исто је тако данас и са Српством; све се силе људске напериле на њ.

Но Бог је ону стену тврдо усадио и у стени је тврда нада, да ће је после сваког таког љутог нападаја божје сунце милостиво погледати, својим топлим зрацима загрејати и осушити оне сузе капљице, које су непријатељски вали нанели стени бесилом својим.

Оваке ми се мисли роје на помолу новог века. Пет столећа одолева Србин на-

падајима и божја га је милост очувала до наших дана. Но данашњи дани канда су тежи од прошлих векова, јер се, поред физичке силе, диже на њега нова, културна сила, која је снажнија од физичне, те смо дужне сад, и ми Српкиње, да станемо у редове убојне, да заклонимо бар оне прве ударце, који су се устремили на пород наш.

Ми, истина, нисмо у стању да у потпуном смислу пратимо светски и политички живот, нити смо у стању да разумемо све светске догађаје па да их одабравамо или осудимо. Није нам то ни позив. Али једно има што потпуно и добро разумемо, а то је, да су нам наши српски осећаји јако повређени.

Што год имамо мило и драго то нам

одузимају или омаловажавају и исмевају. Малени смо, то је истина, па ако не будемо онако тврди као она стена, сила ће нас у понор одвући.

Векови су показали, да се племенито срце Српкиња не да подивљати. Њени нежни осећаји према својој вери и народности не дају се лако избрисати. Њена љубав и одушевљење према своме патничком српском народу не да се ишчупати.

Па за то, моје миле Српкиње, преклињем вас, да понесете те свете дарове сво-

У *Дубровнику*, 1. дец. 1899.

јих отаца и у ново 20. столеће, које ће на вас стављати, можда, више искушења, но прошли векови. Вас су патње очеличиле, лакше ће те се моћи одуспирати новим навалама.

Имајте увек то на уму, да ко љуби своје, тога и Бог љуби; ко поштује своје старине, тогаштују и непријатељи.

Зато чувајте и љубите своје, јер љубав много постиже, она и звера умекшава.

У то име поздрављам вам божићне празнике и наступајући двадесети век!

Милева Бравачић.

БРАТСКА ПИСМА.

XIV. Љубимо свој праг!

Дична Српкињо!

Ништа милије не може бити човјеку од свога дома, од свог прага!

Куда год пође, куда год иде, гдје год се задесн свако мисли о свом дому, своме прагу.

Како ли дивно и узвишено цјева родољубиви српски пјесник, ону патријотичну пјесму:

*„Праг је ово милог Српства
На коме стојило,
Ако злотвор на нас удре
Сви да се боримо!“....*

Права Српкиња, још више треба да љуби свој праг, праг свога дома; јер она је чувар његов, и на своме прагу слободније се живи.

Српска мома, која први пут ступа на праг свога избраног војна — последије брачног вјенца, прије него што ће стати ногом на праг — по старинском и светом словенском обичају — љуби праг свога новог дома, исказујући: како је први пут пољубила праг свога војна и с каквом је љубављу и осјећајем то извршила, да ће тако вјечито љубити сами дом и све своје у новоме дому.

Човјек у највећем задовољству, поштован, љубљен, одличан и уважен, ако је далеко од свог прага, сјећа се њега. Срце његово не може осјећати ниђе веће радости и бољег задовољства, него кад је на своме прагу.

Горе туге и жалости нема, него кад је човјек у невољи у даљини — у туђем свијету. Он жели и у невољи свој праг!

На туђем прагу нема ништа што би човјека душевно развеселило, као на своме прагу.

Људи слаба карактера, кад су много у туђем свијету, изгубљени су за свој дом, за своју отаџбину. А ко изгуби и сваки осјећај за својим завичајем, он је изгубљен у свијету, не може имати никакве племените мисли ни дјела; за ништа се не ће и не умје жртвовати. Сав његов живот ништаван је и он је презрен од свакога.

Тешке прилике и неприлике, разни случајеви приморају људе, те остављају свој праг и пуште се у свијет куд — год их ноге носе. Неке гоне племенитији осјећаји, те иду у свијет, да се чему науче, што им срце жели, да би прибавили више знања, те када се временом поврате својима на свој праг, да буду од користи себи и својима.

Друге одводи у туђи свијет жеља за богаством, вјерујући да ће у туђем свијету боље радити и живети безбрижније, — трећи опет, пошто се у туђини обогате — а њих је најмање, враћају се у своју отаџбину, да јој колико могу користе и у помоћи буду.

Многе оћера у туђи свијет невоља, насиље и друга зла. Више њих остављају свој праг због љености, замишљавајући

лудо, да је лакше живити у туђини, али се сви ти љуто преваре и зло прођу.

И земља је у туђини тешка!

— Ти ме питаш селе, одобравам ли што се многи наши селе, у туђину?

Право да ти речем: За нас је то велика штета. Зашто да насељавамо туђе земље, када — хвала Богу — имамо своју пространу отаџбину, у којој је сваки камичак окупан врелом — српском крви..

Зашто да презиремо свој српски праг и да га рушимо, кад нам је — као што рекох — свој праг мио и драг, и кад ћемо га се у туђини увијек сјећати!?

А праг свој презире и руши сваки онај, који оставља свој дом и своју отаџбину, па иде у туђи свијет, гдје нема оне милости, оне сласти, нити пријатељства, као што нам то пружа наш свијет у нашој домовини.

Руши свој праг сваки онај, кога занесе туђинштина и он је за ништа!

Срамота је, селе, мила празнити своју домовину, а туђи пренућати, јер што нас је више на своме прагу, више ћемо привриједити себи и својима.

Колико ли их се из туђег свијета враћа на свој праг, у туђини разочарани и освједочени — али доцкан — да нема слаћег живота од свог прага, да туђина ником није драга. Па се помет, сестро, нађе вјетрогоња, или правије да речем људи без памети, те се исељавају свуда изван своје поносите отаџбине, а на њихово мјесто долазе странци, скитнице и разне варалице. Тако се туђинштина просипа и сије по нашим мјестима, па нам народ слаби: у вјери старој, у имену славном, у збору светом, у братству племенитом.

Ми исељавањем сами себи штету чинимо! Док страни свијет тече силни новац и ствара грдне капитале свуда по раскомаданој и издијељеној отаџбини српској, дотле многи Србин сели у туђину — да тражи зараде, гдје га за вазда прогута туђи свијет.

А нико не ће из једног српског мјеста

да завири у друго, треће, четврто, пето и десето мјесто српско, да дође тамо, да се упозна са браћом својом, са сестрама својим, да види гдје може зарадити, а тијем да ваља себи и браћи својој...

Ох сестро мила, када ће то доба доћи да се боље у нас љуби праг отаца напијех?!?

Када ли ће престати то вечито сељакање са свог прага на туђи праг у туђи свијет?

Хоћемо ли — питам ја тебе — пуштати и скрштених руку очекивати да та исељавања сама од себе престају??

— Не, сестро дична! Не ћу да чекам твога одговора, него ћу, сво, сам одговорити: Ми морамо радити у роду своме и ширити просвјетним средствима своју свету идеју.

Свуда сестрински и братски проповједати да љубимо свој праг! Настојати у свему и свачему, па се боље приближити сестра брату, а брат сестри; опомињати свјетовати и учити свакога свога да се љубимо на своме прагу, да помажемо, да не одмажемо себи и својима.

Да се боримо умом, знањем и поштем начином и радом, да очувамо свој праг чист и свјетлао; да подижемо своје трговине, занате и друге корисне радње, а све помажући свој свога; јер:

„Брат с браћом, род с родом

Руши сваку незгуду!“

Тако ћемо доказати и показати свакоме да је нама пречи свој праг, него ли најбоља туђина. Свак ће онда у нас истински да љуби свој праг, престаће неразумишљена и штетна исељавања, а странци ће тек онда остати разочарани у својим недозвољеним жељама. Народ наш постаће на своме прагу сретнији и задовољнији..

Стога и опет велим:

Сестро, љубимо истински свој праг!

Братски те љуби!

О МЕДУ И ЊЕГОВОЈ УПОТРЕБИ У КУЋАНСТВУ.

Српским домаћицама приказује Миливоје Чудомировић, пчелар.

I. У опште о меду.

У новије доба добија мед и восак све више своју важност, а тек ће онда имати они своју праву важност, кад их буду наше вредне и миле домаћице употребљавале у своме кућанству у оној мери, као што ти пчелини производи заиста и заслужују. Та сетимо се само наших старих (са каквом су љубављу они неговали вредну пчелицу ради меда и воска) па скоро рећи треба да се стидимо, што смо ми те чисте органске производе, малена божја створа, неуморне пчелице тако запоставили шећеру, стеарину и другим разним па врло често и штодљивим фабрикатима. Биће да ће томе бити узрока не толико у незнању употребе меда и воска у кућанству, већ поглавито у томе, што многи нерадо гледа муљани мед из обичних кошница, па још кад га мора да купи у трговини (част изузетцима) где је још буд чиме и помешан.

Но како се сада, хвала Богу, умно пчеларство са покретним саћем већ подобро распространило у нашем народу, те се може добити не само чиста истресаљком истрешена меда, већ и по врсти цвета као на пр. врбовца, багреновца, липовца, босиљковца и друга и то у врло елегантним стакладима (ли за мед). Такав је мед без икаквих састојака од воска, без рђе (прашка) или другога чега, па се за то може одржати и годинама, а не ће се никада укварити. Такав мед не само да је најздравији и да има угодан мирис (према цвећу), већ је и за око угодан, разне је боје, провидан — бистар.

Сваки је мед с почетка течан, но се доцније ушећери — кристализира. Ако такав мед хоћемо поново у течно стање да успоставимо, треба суд с медом да ставимо у други суд са водом, па онда на тиху ватру, како не би наглим топљењем изгубио своју арому.

Само се чисти мед ушећери сасвим, дочим кварени мед неће. А најбоље се види какав је мед, кад га истопимо. У чистога меда нема никаква талого, као у квареному.

Осим овако чиста истресаљком истрешена меда, још је лепо видети мед у саћу, а особито ако је саће беле или жућкасте боје. Та и сам је Соломон рекао: „Сине мој, једи мед, јер је добар. и сат, јер је сладак грлу твојему.“

А шта ћемо тек да кажемо за Немце, Фран-

цузе па особито Американце. Ту је тек право надметање код пчелара, који ће у што лепшем облику меда у саћу да произведе. Ту су и разна стакла у којима пчеле граде саће са медом као што су т. з. „боксеци“, па тек разна „стаклена звона“, која не смеју изостати при свакој части, а да се из њих гости медом не послуже.

Но не само да би се мед требао да једе овако чист или у саћу као *посластица*, него би га требале наше вредне домаћице да уведу као сталну потребу у своме кућанству за *редовну храну*.

Та кад помислимо, колико се новца изда за шећер, да се њиме слади кафа, месе колачи, кува воће, прави лимунада, ликери и друга пића па и за друго шта, док о меду нико и не води рачуна, и ако је овај не само за исто то употребљив, него је још и много здравији и *храњивији од шећера*.

С тога ћемо од времена на време рећи по коју о меду и његовој употреби у кућанству, како би га тиме омилили нашим милим домаћицама, да би га као редовну храну у своме домаћинству употребљавале, а на корист своју и своје миле обитељи. Тада ће се тек моћи и Срби пчелари надметати, који ће што више разноврсна меда било чиста или у саћу да произведе, колико себи толико још и више своме народу на корист.

II. Колачи са медом. (Меденаци).

Приближују се Материце, Оцеви па тек Бадње вече са светлим празником Христово рођења, када ће се свака мајчица побринути за какви дарак, па и за шећерлеме, а још више за разне колаче својој милој дечици.

Па како се и од меда могу месити разни колачи, којих су дечица увек жељна, то ћемо у главном изнети: како се месе ти меденаци.

Треба знати, да није сваки мед одмах за употребу. Ако је мед густ, дода му се воде. Ако је бистар, греје се, да се згусне. Ушећерени мед мора се топити. Најбољи је, када се кап коју канемо на тањир не разлије или када се отеже као кончић.

Према количини растопљена млака меда, сипа се дотле у њ (што финија то боље) брашна, док се не направи догусто тесто. Одвећ тврдо замешено не сме бити, јер неће да нарасте при

печењу. Овако пресно тесто, у мањим комадићима може се по неколико месеци у хладовини одржати.

Ако брашно помешамо са хладним медом, онда се препоручује да таково тесто треба дуже времена оставити, јер само дугим стајањем постаје потпуно способно за печење.

Тесто помешано са пиварским квасцем, које пре тога треба један дан у води потопити, треба одмах пећи. А да још боље нарасте, те по томе да буде издашније, додаје се т. з. ситно испечен »sali alkali«. А осим тога мора се што више пута то боље растезати па опет смешивати.

Ако таково тесту додамо масти, лимуна,

чоколаде, ораја, бадема, грожђа и т. д. па га исечемо на штангле, коцке или пресујемо у разне калуње за колаче (модле) ето нам не само најделикатнијих но и најздравијих и најситијих колача.*)

О самом печењу поступа се као и код обичних колача. Лед (глазир) меће се као и на обичне. — Тецсија у којој се пеку треба да је премазана воском, ако не онда машћу и посута брашном.

Па дао би Бог, да би у будуће украшавали медањаци столове наших милих домаћица, као што су и у старо доба украшавали столове наших старих.

Босуш, на ушћу Босута у Посавини.

ДОПИСИ.

Ст. Футог, 27. нов. 1899. — Свако и најмање сеоце држи своју црквену славу, на тај дан најсвечанијим начином прославља. Ту ти је по лепом српском обичају: свечарски колач, свећа и кољиво. Све се то чини у славу Божју и оног угодника, чији се помен слави.

Тако је то било од старина и код нас, али на жалост мало по мало извело се из обичаја и колач свечарски се много година није секао (резао). Но кад дође у наше место за пароха честити и уважени свештеник (сада жабаљ. прота) г. Милош Папић, поново уведе у обичај резање свечарских колача и тако је и до данас остало.

1. новембар, дан Врачева, прославила је наша црква на најсвечанији начин.

Високопреосвештени господин епископ Митрофан Шевић, уз асистенцију многобројног свештенства, служио је св. литургију.

Ова архијерејска служба остаће у вечитој милој успомени код Срба Ст.-Футожана.

После подне је резан колач у школи и том приликом је кумовао родољубиви г. Ст. Илић.

Код цркве играло је коло све до мрака.

У вече тога дана приредила је „Женска задруга“ забаву са дилетантском представом. На каси је пало тога вечера 140 ф.

Гостију је било много са стране.

Коме су познате наше прилике и ко зна е коликим су самопрегорем наше врле одборнице неуморно радиле, у чему су их пошт. г. г. председница и подпредседница својеки потпомogle, мора се чудити њиховој истрајности.

Сила лакше је жен. задругама у већим местима и под повољнијим околностима успешно радити, али нема примера, да тако малена задруга као што је ст.-футошка жен. задруга и под оваким околностима као што су наше, може и постојати а камо ли корисно делати, а ова наша скромна задруга што год је досад предузела, све је с успехом и на најлепши начин извела и тиме сама себи углед, како у своме месту тако и пред страшим светом подигла.

Из свег рада „Женске задруге“ види се, да свесно појми свој задатак и да своје дужности врши из чистог родољубља и наклоности к добротинству.

Живела наша „Жен. задруга“ и даље тако сложено и успешно делала!

Имали би још да споменемо дилетантску представу. Оба комада „Преки лек“ и „Шарап“ су одиета врло лепо одиграни и сви суделачи заслужују искрено признање. Врло нас је пријатно занимала игра и мила појава гђце Даринке Ковачевић (као Вуковићка) и вешта игра гђце Анке Ружић (као пуница).

*) О томе други пут.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 16. (28.) нов. о. г. под председништвом своје начеонице гђе Јулке Радоваповићке. Овом приликом известила је начеоница, да су растурени сви 50 ком. сређака што је послало београдско Женско Друштво ради подизања убогог дома свог и да су повци за то послати председници истог друштва гђи Сари Карамарковићки. — Извештава даље, да је ово друштво позвано на 25. годишњу прославу панчевачке српске више девој. школе и да је на дан прославе 10. (22.) новем. о. г. отпоздравила ту прославу са следећим брзојавом: „У друштво честитача долази и Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња, с топлом молитвом, да преблагитворац дарује мирна и дуга века истој школи, те да може своју просветну мисију развити обилније на славу и напредак нашег милог народа. Одбор.“ У даљем извештају свом напомиње, да је задруга ова добила позиве на забаве од месне прве женске задруге и од „Друштва пријатељ деце“, које су приређене биле 15. и 26. новем. о. г. Перовођа извештава,

да је мађистрат сл. кр. вароши Новог Сада продужио затварање забавишта српског до 1. јануара о. г. по нов. кал. Исти извештава даље, да се иселила из друштвене куће гђа М. Крестићка, а уселио се у исти стан ц. и кр. капетан г. Михајло Михајловић по исту цену. Додељено је за двоје сиротих по 3 фор. потпоре и умољене су гђе благајкиња и подначеоница да набаве за 100 ф. одела сиротој школ. деци. Решено је, да се код забаве, која је заказана за други дан божића нашег о. г., прикаже један дилетантски комад, да буде једна песма у „соло“, једна свирка на гласовиру и једна на виолини, а оставља се начеоници и подначеоници, да све спреме, што је нужно за ту забаву и да сачине поближе програм, а чланице одброкиње ће позвати грађанство на ову забаву. На основу извештаја перовође друштвеног, да има преко 250 дужника за „Жен. Свет“ од ове 1899. и пошто је бојазан, да ће тога бити више, кад буде лист излазио двапут месечно, с тога се решава, да лист „Женски Свет“ излази и даље једанпут месечно по досадањој цени и у досадањем облику.

СВЕ ЈЕ ЛИЈЕПО!

Лијеп је жубор
Бистрог поточића,
Лијеп је шумањ
Зеленога лишћа;

Кипи.

Лијена ј' ноћца
Леп је дан бијели,
Лијеп је живот, леп
Је свјет васцијели!

Зорка.

БЕЛЕШКЕ.

КЊИЖЕВНОСТ.

Успомене из нашег прквено-народног живота од дра Тодора Мандића. Друга свеска од 1861. до 1867. Прештампано из „Летописа“ Матице Српске. У Нов. Саду. Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића. 1899.

„**Велики Орао**“. Српска књижара и штампарија Браће М. Поповића из Нов. Сада издала је и ове године низ календара за идућу 1900. г.

али је најважнији и највећи календар под горњим насловом. Има много лепих и поучних чланака, песама и бележака и украшен је богато са сликама, особито оних са свадбе кнежевића Мирка. Цена 50 н.

Песме † Јована Бојкића. У спомен рано преминулог Јована Бојкића, свршеног правника из Митровице, издала је родбина песме његове, које је средио његов професор г. Јован Грчић и приказао

у предговору свом младог покојника као одлична ученика, искрена друга и пријатеља. Песме ове јасно одају покојников бистар поглед и велики дар те морамо признати, да је грдна штета по народ и његову књижевност, што је овај цветак тако рано свео. Песме су штампане у српској штампарии дра Свет. Милетића. 1899.

Песме Милете Јакшића. В. Кикинда. Штампариија Јована Радака. 1899. Нема цене. Изашла је ово дана из горње штампариије књижица под горњим насловом. О песмама Милетиним не треба много говорити, јер оне су саме годинама шапугале слатке звуке своје у нашим белетристичним листовима.

„Србобран“, илустрован календар за 1900. г. Издаје га Српска Штампариија у Загребу а уређује вредни и опробани зналац Игњат И. Димић. Ово је један од најбољих наших календара, а цена му је 40 н.

Декламатор за одрасле Српкиње, саставио Јован Поповић, управитељ срп. више дев. школе у Панчеву. Цена 30 н. Ко жели имати ту књигу, нека се обрати на писца у Панчево и нека пошаље новац.

Беседе дра Мих. Полита-Десанчића са повесничким цртама из српске политичне борбе од год. 1883.—1898. Издање књижаре Браће М. Поповића. Штампариија Браће М. Поповића. Цена 3 круне.

Писма из Шпањолске, написао Др. Ђ. Димовић, прештампано из „Србобрана“. Загреб. Штампа Српске Штампариије. Цена 80 н.

Српски вел.-кикиндски календар за годину 1900. Уређује: Љубомир Лотић. Година 20. Цена 25 нов. Издање српске књижарнице Јована Радака. Штампариија Јов. Радака у В. Кикинди. Од мањих календара ово је најбоље уређиван календар.

Мостар, српски цени календар за преступну годину 1900. Година II. Цена 20 н. Згодан је за цип, а удешен је поглавито за Босну и Херцеговину. Издаје књижарница и штампариија Пахера и Кисића у Мостару као свеску „Мале библиотеке“.

О Арсенију IV. Јовановићу Шакабенди. Лекције из историје Карловачке Митрополије. По архивским изворима израдио Милутин Јакшић, професор у богословији. Прештампано из „Бранкова Кола“. У Карловцима Српска Манастирска Штампариија. 1899. Цена књизи 1 круна и 60 потура.

За који дан изаћи ће календар „Орао“ за годину 1900. с 1 вел. премијом и 106 ликова и слика у тексту, уз сарадњу српских књижевника уредио Чика-Стева В. Поповић. Календарски део израдио је проф. А. Матић. Забавно-поучни део доноси 10 одабраних поучних чланака међу којима и две приповетке. Текст је ове године повећан са 2 табака — те износи 14 табака велике 4-тине. Овако богато илустрован није био никада ни један српски календар до сада. Цена му је стара 1 круна за Аустро-Угарску, 1 динар за Србију. Раствуривачима календара „Орао“ дајемо 25% рабата.

ПЈЕСНИКОВ ЗАНОС.

— Сличица из царства сањалачке појезије. —

.... На отворено-плавом небу блиста се безброј сјајних звездица, преливајући се у мађијској свјетлости, очаравајући гледаоца, заносећи му очи и онајајући душу природним чарима. А блиједи дворого мјесец достојанствено стоји окружен звездама као моћни султан на сјајном пријестолу — у министарском вијећу, на чијој глави блиста сјајан турбан, окићен најдивнијим рубинима, што их богати Исток у ропској послушности стере пред ноге Заступника Пророкова — великога Падишаха...

Дивна мајека поћ разлила је читаво море

душевних сласти, у којима се купају срца свију оних, који знаду уживати у сјајно-раскошној Божјој Природи...

Тамо се пружа густе зелени гај, у коме безброј птичица славе и величају моћ Вјечнога Бога, извијајући у сањалачкој хармонији оне дивне мелодије, чији се тајанствени гласи одбијају од листа до листа, од гране до гране, тако тајно... тако мило широм пространих поља и дубрава...

На другој страни пружа се убаво сеоце, са витњастим воћњацима и малим окреченим кући-

цама, у којима је вриједна рука још вриједније домаћице спремила сву удобност за тихи одмор својим радинима, који се преко цијела дана купаху у зноју неуморно држећи рало и подвигујући своје драге вџе...

Одмах испод сеоца пружа се недогледан низ узораних њива, по којима већ тихи поветарац милује и љуби млађано класје, а оно се тако мило повија и мази, као гиздава мома у блаженом наручју свога драгана....

Тамо опет красне ливаде покривене нађикалом травом ставиле се у достојанствену позитуру и тихо гледе на убаво језерце, о чије се плаветнило разбија дивна мјесечина у безброј кристалних боја...

Подаље мало, у дивном ланцу пружају се свуд у наоколо красне српске планине, та једина вјековна прибојежишта српске сиротиње, које су заклањајући својим рођеним грудима српску нејач браниле од грабљивих насртача и тиме одхрањивале Српству љуте лавове, који се доцније смјело ставише на браник Завјетне Српске Мисли...

Уживајући ову неописану љепоту Божије Природе — шеташе се лагано млади пјесник широм отворених ливада... На његовом челу, испод кога провириваху живе црне очи, виђаше се нека тајна... света туга, која се тако јасно разливаше по свему његову лијеном лицу...

И опет његова душа виђаше безброј сјајних свијетова, све љепши од љепшега, све дивнији од дивнијега... И то му занијело младачки дух, обузело мисли, и он се дао у неку тиху сањарију, а и не опази, како за њим шушти свилена хаљина загоркиње виле...

У свом заносу дигао се високо... високо... Он гледаше својим бујним очима оно, што смртну човјеку није приступно... гледаше отворено, небо, на коме за сјајним пријестољем сјеђаше Свемогући Бог.. Његово лице одејајиваше тако силном свјетлошћу, да не могаше погледати у њ. Око пријестоља тек по кад-и-кад назре красан скуп малих анђелчића. Под њиховим назоухом тихо препетаху мала криоца, док им у рукама блистаху неки тајанствени инструменти, слични његовој Лири, уз које својим умилним гласићима појаху химну Славе свога Створитеља..

... У часу, на несташе му те слике, и пред очима му се указа рај у свој љепоти својој...

Високò дрвеће, широко и лиснато пружаше

дивну хладовину... Тајанствено жуборкаше сребрнасти поточић животворне водике, милујући својим сићаним валима цвјетну обалу...

Под најљепшим дрветом небесне баште сједи красна дјевица... љепша је од свију Божијих створења... љепша од небесних анђела... љепша од ценетских хурија, што их само бујна источњачка машта замислити може... најљепши накит Божије баште... алем круне његове...

Сироматнијем гледа и не трепће; а кроз душу му провиру најљепшији осјећаји што их небо даје...

... Он је видио безброј слика... дивнио се умјетничкој изради и облику Рафаелове „Мадоне“; узносно се чарима Европских љепотица... али, сад му све то постаде једна црна ноћ, у коју му онај дивни рајски лик унесе жарко сунашце...

И пламен осјећања, пламен чежње обузе му срце, душу, мисли и крв... И у том ватреном заносу младачке душе он се затресе, и стропошта се... у наручја своје драгане, чији му се лик огледао у небу...

На дивној пољаници, обореном главом у криоцу своје драгане, он гледаше небо, рај, Бога...

И све му је то драго, све му је то мило, — али су му још милији они страсни пољупци, са којима га обасипље срећна драгана...

Снага њених пољубаца, дах њезине душе оживи га снова, и он се лагано уз њену припомоћ придиже. Растра очи, разабра гдје је, и погледа — небу...

Видио је плави свод као и други смртни; по њему се блистају сјајне звјезде, и сјаји блијеђани мјесец — као и прије!...

А Бог, прјесто, рај?...

Све се то слило у њену слику... у њено мило лице... у њене плаве косице, и у њене мирисаве груди...

Сретан и блажен подиже понова очи к' небу у којима бијаше исказано више хвале, више благодарности Дароватељу, него у свима оним стихирама, што их у све девет гласова тисуће скромних калуђера и молитвеника сваког дана пиљу пред пријестоље Свемогућега.

И поново се отвори небо над главом блаженог пјесника и његове драгане, и благослов Божији пропрати њихове слатке пољупце, који тихо и заносно одјекиваху кроз вјему поноћ, као звучна лира пјеникова...

СЛОБОДНА МИСАО.

Кô што е' капа зими
На гранчици мрзне,
Тако е' мрзне мисо,
Што е' истине дрзне.

Грешан ти сам, шта сад
Ја ово написа' ? —
Та и ја почесто
С' истине уздиса' ?

Јан. Николић.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

„Учитељски дом Франц Јосифа I.“ На имендан пок. краљице Јелисавете, 7. (19.) нов. о. г., отворио је учитељски дом кр. уг. министар богочасти и јавне наставе свечаним говором и изјавио готовост Њег. В. краља, да се тај дом назове именом Франц-Јосифа I. Овај је дом, као што смо у прошлом броју јавили, подигнут од учитељских прилога на Етвешов фонд, коме је притекла у помоћ и држава е' тим, да се у том дому примају и издржавају по 8 ф., 4 ф. месечно и бесплатно учитељска деца из Угарске, која се уче у Будимпешти на вишим наукама. Ове је године примљено у тај дом 50 учитељске деце.

„Живена“, словачко женско друштво тражило је дозволу од кр. уг. министарства просвете, да отвори економску школу на словачком језику, па је одбијена молба.

Венчали се гђица Јулка Дамјановићева из Темпшвара, одлична Српкиња са г. Јованом Н. Матићем, велепоседником из Опаве. Честитамо!

Нов добротвор. У Митровици (у Срему) оставио је Петар Кулић, занатлија, све своје имање у вредности 70 хиљада форината на српске просветне цели. После смрти овог добротвора и жене му Љубице ступа ова заклада у живот, а намењена је оснивању „Девојачке радничке школе“ у Митровици. За извршиоца своје воље оставио је саборски одбор и овластио га је, да ако се ово не би могло извести овом свотом, да може придружити то фонду Јелене пл. Милекића и проте Стевана Анђелића из Митровице, те да се на четир разреда осн. нар. школе могу подићи још четир виша разреда женске школе. Слава му!

Одликовање. Приликом 30-годишње прославе краљ. српског позоришта у Београду, одликовао

је краљ Александар I. орденом св. Саве III. реда, гђу Милку Гргуреву, нашу сарадницу и г. Ђурку Рајковића, најстаријег члана позоришног. — Цар руски Никола II. одликовао је поп Луку Лопичића, свештеника и заслужног катихету „Женског института царице Марије“ на Цетињу (Црна Гора), крстом св. Ане III. степена. Честитамо им!

„Друштво за узајамно потпомагање при удаји и женидби у краљевини Србији“ има до сад уписано преко 6000 чланова, а непрестано стижу све нове пријаве, те су сви изгледи да ће ово друштво имати до краја ове године преко 12.000 чланова. Пошто ће друштво од 24. јануара идуће 1900. год. отпочети исплаћивања свадбене премије, то ће према оваком бројном стању чланова прве свадбене премије износити најмање по 6000 динара, при свем том, што је разрез од једне премије по 5 пара дин.

Црквени јубилар протођакона Филипа Радичевића. Јављају нам из Црне Горе са Цетиња, да ће тамо славити 40-годишњи јубилар црквене своје службе, један од најпрвих и најзаслужнијих свештеника митрополије црногорске, високопречасни г. Филип Радичевић дворски протођакон и секретар митрополије црногорске, 16. децембра у четвртак о. г. који служи православној цркви, још од 1859. год. за време владавине неумрлога витешкога књаза Данила I. Господара Црне Горе. Протођакон Филип, осим црквене службе, радио је 13 година, као учитељ основне школе на Цетињу и у „Женском институту царице Марије“. Осим тога био је и љубитељ српске књижевности, пишући у српским листовима многе чланке и дописе, те се са његовим именом одавна сретамо по српској књизи. Он је у црквеној служби преживео четири митрополита, одликујући се чврстим карактером и усрдним ревносним радом поверених му дужности, да је свагда особито бла-

говолење свога господара књаза Николe I. уживао, те га је и у низу четрдесетих година са већим и мањим орденима одликовао, а Његово Императорско Величанство цар руски Александар III. у Петрограду са дворским орденом светога Владимира IV. степ. одликовао, те и данас служи у винограду Господњем под „Орловим крштем“, као „Дворски протођакон“ и секретар митрополије црногорске.

Француска има 15 свеучилишта, на којима има уписано за ову школ. годину 27.080 ученика, од којих у самом Паризу има: 12.059, а оно друго по осталим свеучилиштима тако, да долази просеком по 1000 ученика на једну таку школу. На све то троши се годишње око 18 милијуна франака, од којих држава даје 9 милијуна франака.

Триумф републике. Сад је 100 година, како је француски народ прогласио слободу, братство и једнакост међу светом и скинуо тиранску силу, која га је књиљала у оно доба на прогласио републику као државну владавину. У почит и славу тога доба, приређују Французи у Паризу, својој престоници, идуће 1900. године светску изложбу, која ће надвисити и надкрилити све дојакосње изложбе. У славу те стогодишњице подигао је тај народ у Паризу величанствен споменик „Триумф Републике“, који је откривен прошлог новембра месеца на врло свечан начин.

Ч И Т У Љ А.

† Борђе Ф. Недељковић велепоседник сл. кр. вароши Новог Сада, преминуо је 24. новембра (6. децембра) о. г. у 75. год. живота. Служио је више година цркву као главни тотор, а ове године је правио „небо“ у св. саборној цркви у вредности од 1000 фор. Осим тога оставио је око 100.000 фор. на разне добротворне цели, међу којима 10.000 фор. на срп. вел. гим. називу новосадеку, 10.000 ф. св. савском фонду у Карловцима, 10.000 св. савском фонду у Београду, 10.000 глумачком фонду срп. нар. позоришта, 5.000 ф. добротворној задрузи Српкиња, 10.000 ф. фонду „Матике Српске“ за сироте списатеље, 5.000 ф. умоболном заводу на Цетиње, 5000 ф. на св. саборну цркву и многе друге мање легате. Бог да му душу прости!

† Теодор пл. Стратимировић, умировљени судица, бивши официр народне војске из 1848-49. г. на чијим је рукама умро последњи војвода српски Стеван Шупљикац, брат генерала Ђорђа

пл. Стратимировића, таст г. дра М. Полита и отац наше сараднице и списатељке гђе Јулке Јовице, преминуо је 16. (28.) новем. о. г. у 73. год. живота. Бог да му душу прости!

† Анка Антоновић рођ. Станковић, пуница нашег пријатеља и перовође карловачке жен. задруге г. Св. Коларовића професора, преминула је у 45. год. свога живота у Ст. Молдави. Покојница је била ваљана, вредна у сваком погледу примерна сунруга и до самопрегорења њежна мајка. Уз то беше она срцем и душом ватрена Српкиња, која је свој народ одушевљено љубила, о његовом добру мислила и његовом се напретку радовала. Српска сиротиња губи у њој њежну заштитницу и покровитељку, јер је покојница помагала сиротињу гдегод јој се дала прилика, а све радећи по оном: „Што даде десница, да не зна левица“; српска књига губи у њој одушевљену читатељку и вредног скупљача претплате; пријатељи и знанци изгубише у њој искрену пријатељицу, која је сваког старијег поштовала, а млађег посаветовала и на добро упутити знала, а њен ожаловљен сунруг, неутешена јединица, зет и унучад као и тужне сестре губе своју дику и повес, губе оно, што им се никуда и ничим накнадити неће. Покојница је била до смрти своје редовна чланица „Добротворне задруге Српкиња Карловкиња“ и претплатница „Женског Света“, те је вредно и пажљиво пратила рад женских задруга. Колико је у свом месту и околини љубљена и поштована била, сведочи оно ошће и искрено саучешће којим је покојница при погребу свом ожаљена. Мало и велико, старо и младо, сви без разлике сталежа, вере и народности учинише јој последњу почит. Многи венци украсише јој самртни одар. При погребу се опростио с покојницом врло дирљивим речима парох молдавски преч. г. Вл. Николин, а месни певачки кор под управом гђе Марје Николин певачко је при опелу. Нека је покојници вечан спомен!

† Јован Чиплић, учитељ ст.-бечејски, преминуо је 20. новем. (2. дец.) о. г. у својој 48. год. живота, а 23. години савесног учитељевања. Пок. Јован Чиплић беше један од најспремнијих и најодличнијих наших учитеља. Лага му црна земља и вечан спомен!

† Божидар Вујић (Хараш) познати добричина и велики родољуб српски, будилник свести српске међу браћом Буњевцима, потпомагач сиротиње и сваког добра, напрасно је преминуо 5. (17.) новембра о. г. у Суботици. Вечна му успомена!

† **Љубица Вујић рођ. Анастасијевић** Ова угледна и одлична старица ађанска преминула је 11. октобра о. г. у својој 72. години живота, а сахрањена уз велико саучешће грађанства ађанског 13. окт. о. г. Покојна ова старица пратила је до смрти народне јавне ствари и читала је наш лист све до краја живота. Лака јој била црна земља!

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

„Просветна Задруга Српкиња у Ст. Бечеју“ — и ако је у своје време путем изасланства то већ учинила — сматра за пријатну дужност, да и овим путем изјави своју дубоку захвалност племенитој госпођи Јулијани уд. Јовановић на великодушном дару од **100 фор.** а. вр., који је иста госпођа као оснивачица и непрекидна чланица, за успомену на 25. годишњу прославу задруге наше, фонду задружном приложила. Овим знатним и родољубивим даром уврстила се гђа Јулијана Јовановић међу прве добротворке задруге наше, с тога јој пуни захвале кличемо: Живела врла Српкиња и племенита добротворка, и хвала на лепме дару! Боже дај, да се на пример овај угледају и остале Српкиње, којима је Бог дао, те могу овака племенита и узорна дела чинити!

У Ст. Бечеју, 10. новембра 1899. године.

У име „Просветне Задруге Српкиња“:

Стеван Жекић,
перовођа.

Емилија Јоцић,
председница.

НАПОМЕНА.

Уз овај број шаљемо као прилог карте поруџбине припознате фирме Франца Ревалда Синови у Рајхенбергу, у Чешкој која продаје чоју за одело. Овом картом могу се поручити бесплатно мустре од чоје, на којима је означена цена по метру и уједно и колико треба за одрасла човека. На овај начин може се много уштедити на оделу.

Карте су истављене на немачком језику, те за то треба и адресе своје писати на њима латиницом, да оданде не буде забуне.

Позив на претплату.

Били смо намерни, да од идуће 1900. године издајемо лист у оваком облику по двапут месечно; али смо морали од тога одустати, јер би се тим подвостручила претплата, па наравно и — вересија. Код данашње малене цене од 1 ф. достигла је вересија ове године до 250 дужника; а кад се повиси претплата, удвостручила би се зацело и вересија, па би ми добили двоструки посао и двоструки трошак, а мањи приход, те би лако могао пасти и наш лист у сунницу од силне вересије и за годину две дана угинуо би као и толики други наши листови; а од тога треба да га чувамо, докле год можемо.

С тога смо се одлучили, да останемо при старом и за идућу 1900. годину, т. ј. да издајемо наш лист и даље само једанпут месечно, а да према томе остане и цена од 2 круне за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину; а за Србију, Црну Гору и друге старане земље $2\frac{1}{2}$ динара или $2\frac{1}{2}$ франка годишње. Но молимо, да се цела та прешлацица пошаље напред и уједанпут.

Уједно молимо све наше досадашње скупљаче и скупљачице, да буду тако добри, па да се и тиме те тешке дужности и за идућу годину, а ми им радо уступимо 10⁰/₀ рабата и изјављујемо им у напред нашу најтоплију захвалу.

Захваљујемо се уједно и нашим вредним сарадницима и сарадницама, који нас потпомагаху својим умним радовима и молимо их, да нас не забораве ни идуће године.

Овом приликом најусрдније чести тамо свима нашим претплатницима, скупљачима и сарадницима наступајуће божићне празнике.

У Нов. Саду, 1. децембра 1899.

Уредништво.

САДРЖАЈ: Панчевачка епископа виша девојачка школа. — Прва слана. Јела М. Луњевица. — На помолу новог пека. Милева Бравачић. — Братека пиема. Брат Србин: Родољуб. — О меду и његовој употреби у кућанству. Српским домаћницама приказује Миливоје Чудомировић, пчелар. — Допис. Ст. Футог. — Радња добротворних задруга Српкиња. Н. Сад. — Све је лепо! Зорка. — Белешке. — Листак. Пјесников занос. Богдан-Крајишник. — Слободна мисао. Јан. Николић. — Ковчежић. — Јавна благодарност.